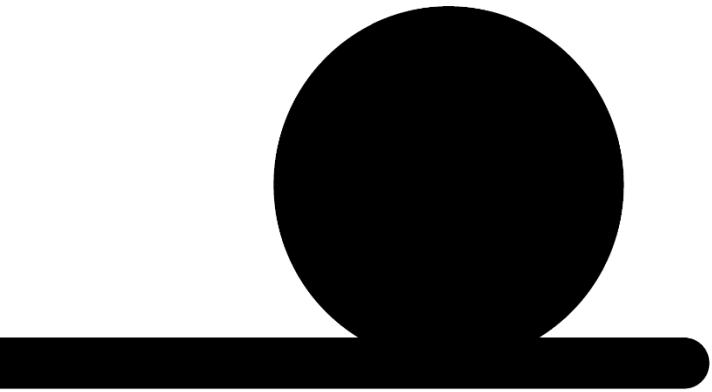

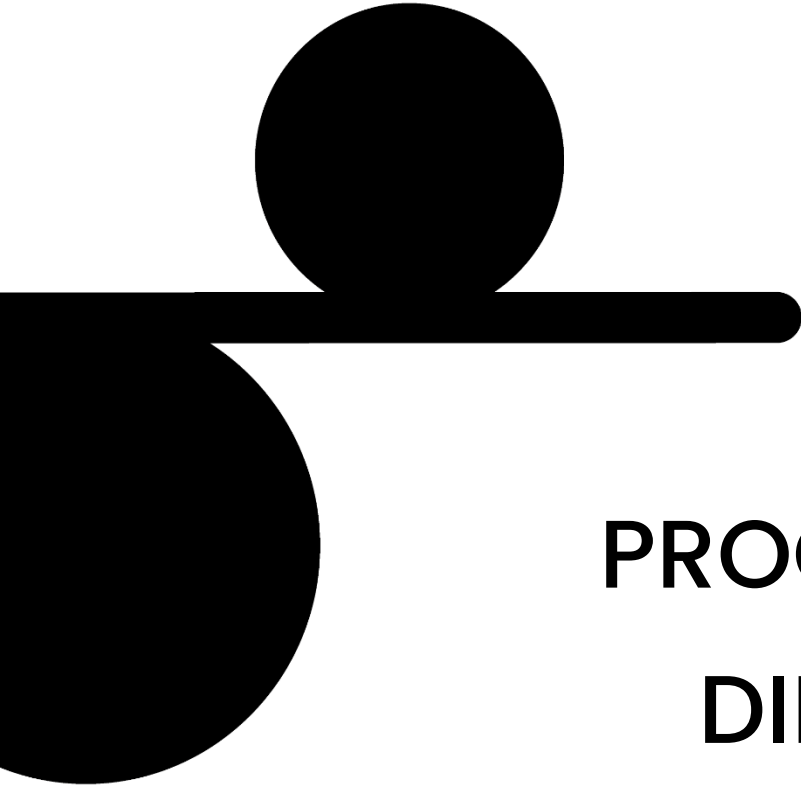
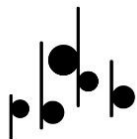

Conservatori Professional
de Música Mestre Tàrrrega
de Castelló

**PROGRAMACIÓ
DIDÀCTICA
(CLARINET)**

ÍNDEX

ENSENYAMENTS ELEMENTALS	4
Currículum General.	4
Objectius Generals d'Ensenyaments Elementals.	4
Continguts Comuns en els Ensenyaments Elementals.	5
Objectius Propis en els Ensenyaments Elementals.	6
Continguts Propis en els Ensenyaments Elementals.	6
Metodologia.	7
Criteris d'Avaluació.	8
Criteris de qualificació.	10
Procediments d'avaluació.	12
Instruments d'avaluació.	13
Criteris de promoció.	13
Mínims exigibles.	13
Procediment de recuperació durant el curs.	14
Pèrdua de l'avaluació contínua.	14
Límit de permanència.	15
Activitats.	15
Materials bibliogràfics.	15
Desenrotllament del currículum Ensenyaments Elementals.	18
1r EEEE	18
2 °EEEE	19
3 °EEEE	21
4 °EEEE	23
ENSENYAMENTS PROFESSIONALS	26
Introducció.	26
Les competències clau del currículum en el Sistema Educatiu Espanyol són les següents:	27
Comunicació lingüística.	27

Competència matemàtica i competències bàsiques en ciència i tecnologia. _____	31
Competència digital. _____	36
Aprendre a aprendre. _____	38
Competències socials i cíviques. _____	42
Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor. _____	45
Consciència i expressions culturals. _____	48
Les competències clau i els objectius. _____	52
Les competències clau en el currículum. _____	52
Estratègies metodològiques per a treballar per competències a l'aula _	54
Currículum general _____	58
Objectius Generals en els Ensenyaments Professionals _____	58
Objectius Específics en els Ensenyaments Professionals _____	59
Objectius Propis en els Ensenyaments Professionals _____	60
Continguts propis en els Ensenyaments Professionals _____	61
Metodologia _____	62
Criteris d'Avaluació _____	63
Procediments d'Avaluació. _____	66
Sistema d'avaluació _____	67
Criteris de promoció. _____	68
Mínims exigibles. _____	69
Criteris de qualificació: _____	69
Procediment de recuperació durant el curs. _____	70
Recuperació al juliol. _____	70
Pèrdua d'avaluació contínua _____	70
Límit de permanència. _____	72
Activitats. _____	73
Materials bibliogràfics: _____	73

ENSENYAMENTS ELEMENTALS

Currículum General

Objectius Generals d'Ensenyaments Elementals

Els ensenyaments elementals de música tenen com a objectiu contribuir a desenvolupar en els alumnes i alumnes capacitats generals i els valors cívics propis del sistema educatiu, així com els recollits en la declaració dels drets humans i, a més, les capacitats següents:

- a. Apreciar la importància de la música com a llenguatge artístic i com a mitjà d'expressió cultural dels pobles i de les persones.
- b. Adquirir i desenvolupar la sensibilitat musical a través de la interpretació i del gaudi de la música de les diferents èpoques, gèneres i estils, per a enriquir les possibilitats de comunicació i de realització personal.
- c. Interpretar en públic amb la suficient seguretat en si mateix, per a comprendre la funció comunicativa de la interpretació musical.
- d. Interpretar música en grup i habitar-se a escoltar altres veus, instruments, adaptant-se a l'equilibri del conjunt.
- e. Ser conscient de la importància del treball individual i adquirir les tècniques d'estudi que permetran l'autonomia en el treball i la valoració d'este.
- f. Valorar el silenci com a element indispensable per al desenvolupament de la concentració, l'audició interna i el pensament musical, així com la seua funció expressiva en el discurs musical.

- g. Conèixer i valorar la importància de la música pròpia de la Comunitat Valenciana, així com les seues característiques i manifestacions més importants.
- h. Adquirir l'autonomia adequada, en l'àmbit de l'audició, comprensió i expressió musical.
- i. Conèixer i aplicar les tècniques de l'instrument, d'acord amb les exigències de les obres.

Continguts Comuns en els Ensenyaments Elementals

- a. Desenvolupament de la sensibilitat auditiva.
- b. Pràctica de lectura a vista.
- c. Desenrotllament permanent i progressiu de la memòria visual.
- d. Adquisició d'hàbits correctes i eficaços d'estudi.
- e. Iniciació a la comprensió de les estructures musicals en els seus diferents nivells.
- f. Selecció progressiva quant al grau de dificultat dels exercicis, estudis i obres del repertori propi de cada instrument que es consideres útils per al desenrotllament del conjunt de la capacitat musical i tècnica de l'alumne.
- g. Pràctica de la improvisació.
- h. Pràctica instrumental en grup.
- i. Desenrotllament d'automatismes.
- j. Pràctica de la relaxació.
- k. Iniciació a la grafia contemporània.

Objectius Propis en els Ensenyaments Elementals

L'ensenyament del clarinet en el grau elemental tindrà com a objectiu contribuir a desenrotllar en els alumnes les capacitats següents:

1. Adoptar una posició corporal que permeti respirar amb naturalitat i que afavorisca la correcta col·locació de l'instrument i la coordinació entre totes dues mans.
2. Controlar l'aire mitjançant la respiració diafragmàtica i els músculs que formen l'embocadura de manera que possibiliti l'emissió del so.
3. Saber utilitzar amb precisió els reflexos per a corregir la qualitat del so.
4. Emetre un so estable en tota l'extensió coneguda de l'instrument, començant a utilitzar els diferents matisos adequats al seu nivell, per a donar color i expressió a la interpretació musical.
5. Interpretar un repertori bàsic integrat per estudis, exercicis i obres de diferents estils d'una dificultat concorde al seu nivell.
6. Interpretar amb fluïdesa fragments musicals adequats al seu nivell a primera vista.
7. Interpretar amb fluïdesa fragments musicals adequats al seu nivell de memòria.
8. Interpretar en públic com a solista i de memòria obres representatives del seu nivell en l'instrument, amb seguretat i control de la situació.

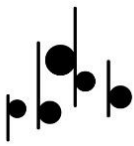
Continguts Propis en els Ensenyaments Elementals

1. Exercicis de respiració amb i sense instrument (notes tingudes controlant la qualitat del so, afinació i la dosificació de l'aire).
2. Exercicis per a l'enfortiment dels músculs facials i de l'embocadura.

3. Pràctica d'interval·ls controlant l'emissió de l'aire en diferents articulacions: picat, lligat i combinacions senzilles.
4. Emissió del so en relació amb les diverses dinàmiques i altures
5. Desenrotllament de la flexibilitat en els salts, articulacions, trinats, etc.
6. Pràctica de conjunt amb altres instruments per a desenrotllar l'afinació, l'ajust i la precisió rítmica.

Metodologia

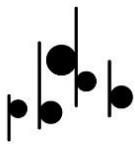
1. Adequar els continguts i la seua seqüenciació al moment i situació del desenrotllament evolutiu del/la xiquet/a, de manera que l'aprenentatge siga constructiu, progressiu i motivador.
2. Motivar a l'alumne per a l'estudi de la música mitjançant la seua activitat i participació en el progrés, donant-li el protagonisme que li corresponga en la seua pròpia formació musical.
3. Respectar les peculiaritats dels alumnes, individual i col·lectivament, facilitant així la convivència en el si del grup i la col·laboració, de manera que s'eviten les discriminacions de tota mena.
4. Utilitzar procediments i recursos variats que estimulen la capacitat crítica i creativa de l'alumne mitjançant l'acceptació del diàleg i les argumentacions raonades.
5. Procurar que l'assimilació dels continguts conceptuals per part de l'alumne es complete amb l'adquisició de continguts procedimentals i actitudinals que propicien la seua autonomia en el treball tant per al moment present com per al futur.
6. Facilitar als alumnes el coneixement i ús del codi convencional d'expressió alhora que la correcció i l'exactitud en l'ús del llenguatge, amb la finalitat que l'aprenentatge i la comunicació siguen efectius.

7. Exercitar la creativitat de l'alumne, de manera que adquireisca estratègies pròpies d'estudi i de realitzacions musicals amb la finalitat que pugui superar les dificultats que se li presenten en el procés d'ensenyament-aprenentatge.

Criteris d'Avaluació

1. Interpretar amb fluïdesa fragments d'obres musicals a primera vista.
Este criteri li servirà al professor per a comprovar la capacitat de la lectura i el domini de l'instrument, d'acord amb els continguts propis del nivell.
2. Interpretar fragments musicals emprant la mesura, afinació, articulació i fraseig adequat.
Este criteri d'avaluació pretén comprovar la correcta assimilació i aplicació dels citats principis del llenguatge musical d'acord amb el nivell corresponent.
3. Interpretar obres d'estils diferents.
Amb este criteri d'avaluació es pretén detectar la maduresa interpretativa de l'alumne enfront de la varietat d'obres i estils.
4. Interpretar en públic, com a solista i de memòria, fragments i obres representatives del seu nivell d'instrument.
Este criteri d'avaluació tracta de comprovar la capacitat de memòria i execució de les obres, d'acord amb els objectius i continguts propis de cada curs i la motivació de l'alumne en l'estudi a casa.
5. Interpretar fragments, estudis i obres d'acord amb la visió dels continguts exposats pel professor.

Este criteri d'avaluació pretén verificar la capacitat de l'alumne per a assimilar les pautes de treball que se li marquen.

6. Crear improvisacions en l'àmbit rítmic i tonal que se li assenyalen.

Este criteri d'avaluació intenta avaluar l'habilitat de l'estudiant per a improvisar, amb l'instrument, sobre els paràmetres rítmics i melòdics daus, amb autonomia i creativitat.

7. Actuar com a membre d'un grup i ajustar la seua actuació a la dels altres instruments.

Este criteri d'avaluació pretén valorar el sentit de col·laboració i interdependència entre els membres del grup.

8. Demostrar capacitat per a tocar o cantar la seua pròpia veu al mateix temps que s'acobla a la dels altres.

Este criteri comprova la capacitat de l'alumne per a adaptar l'afinació, precisió rítmica i dinàmica a la dels altres músics en el seu treball comú.

9. Descobrir els trets característics de les obres escoltades en les audicions.

Este criteri pretén avaluar la capacitat de l'alumne per a percebre els aspectes essencials d'una obra i relacionar-los amb els coneixements adquirits encara que no els interprete per ser nous per a ell o representar dificultats superiors a la seua capacitat.

10. Demostrar seguretat i precisió en l'ús de la terminologia adequada per a comunicar als altres juís personals sobre les obres estudiades en este nivell.

Este criteri avalua l'assimilació dels termes i conceptes del llenguatge musical utilitzats en la comunicació sobre la música, tant en els aspectes docents, com a crítics i col·loquials. Això acreditarà el coneixement del codi del llenguatge musical.

11. Mostrar en els estudis i obres la capacitat d'aprenentatge progressiu individual.

Este criteri d'avaluació pretén verificar que els alumnes són capaços d'aplicar en el seu estudi les indicacions del professor i, amb elles, desenrotllar una autonomia progressiva de treball que li permeta valorar correctament el seu rendiment.

En conseqüència els criteris d'avaluació abans esmentats hauran d'apuntar a:

1. La comprovació del grau de domini del llenguatge musical a través de la pràctica instrumental i del cant
2. L'observació i verificació del desenrotllament i control de les destreses necessàries per a l'execució musical.
3. La valoració tècnica i estètica de la interpretació individual i col·lectiva.
4. L'estimació que manifesta de l'art en general i de la música en particular, per l'obstinació posada en la seua execució.
5. El sentit de la convivència i col·laboració entre condeixebles, demostrant a l'hora d'estudiar i d'interpretar col·lectivament.

Criteris de qualificació

Generals

1. Interès de l'alumnat en l'assignatura.

2. Actitud enfront de les orientacions pedagògiques del professorat.
3. Regularitat en l'assistència a classe.

Específics

1. Interpretar obres amb el suficient nivell de qualitat en correspondència amb els objectius i la seua maduració psicoevolutiva.
2. L'aspecte anterior suposa, a més, un hàbit d'expressió musical de cara al públic, activitat que es distribuirà en freqüents audicions al llarg del curs. El caràcter diferenciador, quant a l'aplicació dels conceptes, ve determinat per les corresponents obres, peces i exercicis del programa de cada curs.
3. Coordinació amb l'equip docent per a analitzar la consecució i profunditat dels objectius generals del grau.
4. Participar en audicions trimestrals a nivell d'aula. Els professors podran coordinar i supervisar audicions trimestrals a nivell d'aula, en les quals participaran tots els alumnes de cada professor i interpretaran un repertori comú segons cada curs proposat pel professorat. Les audicions serviran per a avaluar a l'alumnat i el percentatge de qualificació d'estes audicions serà determinat per cada professor-a, segons el treball desenrotllat per l'alumne en les classes lectives.
5. L'alumnat haurà de desenrotllar una consciència de grup, on el professorat incidiran en la importància del respecte als drets humans i cívics inherents en la pràctica musical i en la pròpia música, alhora que prendrà també consciència del seu propi nivell a partir de les audicions conjuntes desenrotllades durant el curs, la qual cosa contribuirà en bon grau a la unificació de nivells.

6. Coordinació amb l'equip docent per a analitzar la consecució i profunditat dels objectius generals del grau.
7. Analitzar els criteris d'avaluació, identificació en cadascun les capacitats, els continguts que inclou i els indicadors dels objectius de l'assignatura.
8. La Regularitat en l'estudi i la trajectòria en este.

Procediments d'avaluació

1. Contínua i establida segons el tipus i grau d'aprenentatge que s'espera hagen aconseguit els alumnes-as en un moment determinat, respecte a les capacitats indicades en els objectius generals i específics de l'especialitat.
2. Flexible, tenint en compte el context de l'alumnat, és a dir, el cicle educatiu en el qual es troba, així com les seues pròpies característiques i possibilitats.
3. Realitzar les audicions que es programen dins de l'àrea i seminari.

Utilitzarem els següents recursos:

Prova inicial:

- Per a avaluar el nivell en què es troba l'alumnat en començar el període d'aprenentatge.

Contínua:

- Per a anar supervisant a poc a poc el procés d'aprenentatge.

Final:

- Per a veure quins alumnes-as han aconseguit els objectius proposats

Instruments d'avaluació.

1. Prova final
2. Fidel seguiment individual de l'alumnat
3. Butlletins trimestrals d'informació.
4. Audicions comentades en les quals cada alumne avalua la interpretació dels altres companys
5. Temporalització.

Criteris de promoció.

1. Els alumnes-as promocionaran de curs quan hagen superat la totalitat de les assignatures de cada curs o tinguen avaluació negativa en una assignatura com a màxim.
2. En el supòsit d'assignatures pendents referides a pràctica instrumental, la recuperació haurà de realitzar-se en la classe del curs següent.
3. En cap cas es podrà qualificar l'assignatura motiu de promoció sense haver aprovat l'assignatura pendent.
4. Els alumnes que al final del quart curs tingueren arracades d'avaluació positiva tres assignatures o més, hauran de repetir el curs íntegrament. Quan la qualificació negativa es produísca en una o en dos assignatures, només serà preceptiu cursar les assignatures pendents

Mínims exigibles

L'alumnat ha de demostrar un aprenentatge i evolució adequada en el domini de l'instrument, atenent la seua etapa evolutiva.

Els exercicis són progressius, la qual cosa significa, que si un alumne no realitza correctament un exercici no passa al següent. Per tant, si un alumne no realitza el 80% dels exercicis o estudis, difícilment podrà aconseguir el nivell corresponent.

Procediment de recuperació durant el curs

En l'avaluació contínua, es recupera en el moment que es demostra el nivell adequat en l'avaluació.

Pèrdua de l'avaluació contínua

Es considerarà que un alumne-a ha perdut el dret a l'avaluació contínua, quan acumule huit o més faltes d'assistència durant tot el curs.

Podrà ser avaluat al juny, mitjançant un tribunal format per un mínim de tres professors-as del departament, que serà constituït mitjançant un procés intern del Departament de Vent-Fusta, que es manifestarà com l'organisme encarregat. Haurà de presentar un programa concorde als mínims exigibles i d'acord amb el nivell del curs del qual ha perdut el dret a l'avaluació contínua.

El programa d'examen corresponent a estes proves extraordinàries abans esmentades seran els que figuren a continuació entre les quals el tribunal triarà una:

1r Curs

La Clarinette classique, vol. A.

2n Curs

La Clarinette classique, vol. B.

3er Curs

La Clarinette classique, vol. C.

4t Curs

La Clarinette classique, vol. D.

Es valorarà la interpretació de memòria.

Límit de permanència

El límit de permanència en els ensenyaments elementals de música serà de cinc anys. L'alumne no podrà romandre més de dos anys en el mateix curs.

Activitats

Pròpies.

Realització d'audicions-concerts, a càrrec de tots els alumnes de l'assignatura, mostrant el que han treballat durant els diferents períodes del curs. Les dates coincidiran amb les diferents avaluacions de cada trimestre.

Complementàries.

Col·laboració en les audicions-concert amb les diferents activitats del centre en les que es requereix la seua participació.

Materials bibliogràfics.

Ensenyaments elementals.

1r curs.

- "Aprende con el clarinete" de Lacruz-Bou-Puchol
- "El ABC del joven clarinetista" de Guy Dangain

- La Clarinette classique de J. Lancelot, vol. A
- “Escuchar, leer y tocar”, vol. 1. de Matthijs Broers i JaapKastelein.

Suport:

- Clarinet Hebdo de S. Dangain
- Clarinet i Música de José Vte. Mañez, vol 1.

2º curs

- 220 exercicis de mecanisme d'H. Klosé.
- Clarinete y música de J.V. Mañez, vol 2
- 20 estudis fàcils de J. Lancelot
- “Escuchar, leer y tocar”, vol. 2. de MatthijsBroers i JaapKastelein

Suport:

- Clarinet Hebdo de S. Dangain.
- La Clarinette classique de J. Lancelot, vol. A/B
- “Método completo para clarinete” de A. Romero, I part.
- Treasure Chest de Cramer music.

3er curs

- Mètode complet per a clarinet de A. Romero, 1a part.
- 20 estudis elementals d'H. Klosé.
- La Clarinette classique de J. Lancelot, vol B/C
- “Escuchar, leer y tocar”, vol. 3 de MatthijsBroers i JaapKastelein

Suport:

- 220 exercicis de mecanisme d' H. Klosé.
- 26 estudis elementals de J. Lancelot
- Iniciació a Mozart (1er vol.).

- First repertoire pieces for clarinet de P. Wastall.

4º curs

- Escola preparatòria de la tècnica de J. Lancelot
- 22 estudis de J. Lancelot
- La Clarinette Classique de J. Lancelot, vol C/D
- Tres peces de J. Pons.
- Adagi de Baermann.
- Sonata nº1 de Lefevre
- "Escuchar, leer y tocar", vol. 4. de MatthijsBroers i JaapKastelein

Suport:

- First repertoire pieces for clarinet de P. Wastall.
- 25 estudis fàcils de J. Lancelot
- Fantasia de Nielsen
- Berceuse de Fauré
- Ària de Roussel
- Sonatina de Mozart
- Chant Slave de Barat

Catàlegs per a l'elecció del repertori de l'alumne:

- **Organitzats segons els nivells de dificultat**, abastant en cada nivell obres de diferents compositors i estils.
- **Organitzats segons compositors i nivells de dificultat** de les seues obres.
- **Organitzats segons compositors sense especificar la dificultat** d'estes.

Desenrotllament del currículum Ensenyaments

Elementals

1r EEEE

Continguts.

1. Exercicis de respiració amb i sense instrument (notes tingudes controlant la qualitat del so i la dosificació de l'aire).
2. Exercicis per a l'enfortiment dels músculs facials i de l'embocadura.
3. Treball dels sons compresos entre el mi 2 i el Do 5, sense alteracions, i els sons FA # 3 i 4 i Si b 2 i 3.
4. Pràctica d'interval controlant l'emissió de l'aire en diferents articulacions: picat, lligat i combinacions senzilles.
5. Treball dels continguts de Llenguatge Musical concordes al seu nivell.
6. Treball dels signes de sonoritat (f, mf, p, cresc., dim.,) i de moviment (allegro, errant, adagi).
7. Treball progressiu d'exercicis, estudis i obres del repertori adequades al seu nivell que es consideren útils per al desenrotllament conjunt de la capacitat musical i tècnica de l'alumne.
8. Adquisició d'hàbits d'estudi correctes i eficaços.
9. Entrenament permanent i progressiu de la memòria.
10. Lectura a vista d'obres o fragments senzills.
11. Pràctica de conjunt amb altres instruments per a desenrotllar l'afinació, l'ajust i la precisió rítmica.

Seqüenciació trimestral.

1r curs.

- “Aprende con el clarinete” de Lacruz-Bou-Puchol.
- La Clarinette classique de J. Lancelot, vol.A

Suport:

- Clarinet Hebdo de S. Dangain.
- Clarinete y música de J. V. Mañez, vol.1.
- “Mi primer clarinete” de V. Pastor
- Favourite Musicals. Really Easy Clarinet. WisePublications

Primer trimestre.

- “Aprende con el clarinete”: 1 – 10.

Segon trimestre.

- “Aprende con el clarinete”: 11 – 15.
- La Clarinette classique: 1-7

Tercer trimestre.

- “Aprende con el clarinete”: 16 – 22.
- La Clarinette classique: 8-17

2º EEEE

Continguts.

1. Exercicis de respiració amb o sense instrument (notes tingudes i sonsfilats controlant la qualitat del so i la dosificació de l'aire).
2. Exercicis per a l'enfortiment dels músculs facials i de l'embocadura per a una correcta emissió, articulació i qualitat del so.
3. Treball dels sons de l'escala cromàtica compresos entre el Mi 2 i el Do 5 en relació amb les diverses dinàmiques.

4. Pràctica d'escalles fins a tres alteracions en blanques i negres, i arpegjis i intervals de 3a, 4a i 5a en corxeres, i 6a,7a i 8a en negres controlant l'emissió de l'aire en diferents articulacions: picat, lligat i picat curt i combinacions senzilles (exemple: dos lligades i dos picades, dos picades i dos lligades).
5. Treball dels continguts de Llenguatge Musical concordes al seu nivell.
6. Treball dels signes de sonoritat (ff, f, mf, mp, p, pp, cresc., dim.,) i de moviment (vivace, allegro, allegretto, moderato, adagio, largo, etc).
7. Treball progressiu d'exercicis, estudis i obres del repertori adequades al seu nivell que es consideren útils per al desenrotllament conjunt de la capacitat musical i tècnica de l'alumne.
8. Adquisició d'hàbits d'estudi, correctes i eficaços.
9. Entrenament permanent i progressiu de la memòria.
10. Lectura a vista d'obres o fragments senzills.
11. Pràctica de conjunt amb altres instruments per a desenrotllar l'afinació, l'ajust i la precisió rítmica.

Seqüenciació trimestral.

2n curs.

- 220 exercicis de mecanisme d' H. Klosé.
- Clarinet i música de J.V. Mañez, vol.2.
- 20 estudis fàcils de J. Lancelot.
- La Clarinette classique, vol.A/B

Suport:

- Clarinet Hebdo de S. Dangain.
- Mètode Complet per a clarinet de A. Romero, 1a part.
- Treasure chest de Cramer music.

Primer trimestre

- 220 exercicis: 1- 80.
- Clarinet i música: 1 – 4, 6.
- 20 estudis fàcils: 1 – 8.
- La Clarinette classique, vol.A: 18-25

Segon trimestre

- 220 exercicis: 81 – 160.
- Clarinet i música: 7, 8, 10-12.
- 20 estudis fàcils: 9 – 15.
- La Clarinette classique, vol.B: 1- 7

Tercer trimestre

- 220 exercicis: 161 – 220.
- Clarinet i música: 14-16, 18, 19.
- 20 estudis fàcils: 16 – 20.
- La Clarinette classique: 8-18.

3º EEEE

Continguts

1. Exercicis de respiració amb o sense instrument (notes tingudes i sons filats controlant la qualitat del so i la dosificació d'aire).
2. Exercicis per a l'enfortiment dels músculs facials i de l'emboCADURA per a una correcta emissió, articulació i qualitat del so.
3. Treball dels sons de l'escala cromàtica compresos entre el Mi 2 i el Mi 5 en relació amb les diverses dinàmiques.

4. Pràctica d'escalles fins a tres alteracions en blanques i negres i arpegis i intervals de 3a, 4a i 5a en corxeres, i 6a,7a i 8a en negres controlant l'emissió de l'aire en diferents articulacions: picat, lligat i picat curt i combinacions senzilles (exemple: dos lligades i dos picades, dos picades i dos lligades).
5. Treball dels continguts de Llenguatge Musical concordes al seu nivell.
6. Treball dels signes de sonoritat (ff, f, mf, mp, p, pp, cresc., dim.,) i de moviment (vivace, allegro, allegretto, moderato, adagio, largo, accelerando i ritardando).
7. Treball progressiu d'exercicis, estudis i obres del repertori adequades al seu nivell que es consideren útils per al desenrotllament conjunt de la capacitat musical i tècnica de l'alumne.
8. Adquisició d'hàbit d'estudi correcte i eficaç.
9. Entrenament permanent i progressiu de la memòria.
10. Lectura a vista d'obres o fragments senzills.
11. Pràctica de conjunt amb altres instruments per a desenrotllar l'afinació, l'ajust i la precisió rítmica.

Bibliografia

- Mètode complet per a clarinet de A. Romero 1a part.
- 20 estudis elementals d' H. Klosé.
- La Clarinette classique de J. Lancelot, vol. B-C.
- Suport: -Clarinet i Música de J. V. Mañez, vol3.
- 26 estudis elementals de J. Lancelot.
- Iniciació a Mozart vol.1
- First repertoire pieces for clarinet de P. Wastall.

Seqüenciació trimestral

Primer trimestre

- Mètode A. Romero:
- 20 estudis elementals: 1 – 7.
- La Clarinette classique, vol.B: 19 fins al final.

Segon trimestre.

- Mètode A. Romero:
- 20 estudis elementals: 8 – 14.
- La Clarinette classique, vol.C: 1 – 10.

Tercer trimestre.

- Mètode A. #Romer:
- 20 estudis elementals: 15 – 20.
- La Clarinette classique, vol.C: 10 – 22.

4º EEEE

Continguts

1. Exercicis de respiració amb o sense instrument (notes tingudes i sons filat controlant la qualitat del so i la dosificació d'aire).
2. Exercicis per a l'enfortiment dels músculs facials i de l'embocadura per a una correcta emissió, articulació i qualitat del so.
3. Treball dels sons de l'escala cromàtica compresos entre el Mi 2 i el Sol# 5 en relació amb les diverses dinàmiques.
4. Pràctica d'escapes fins a cinc alteracions en semicorxeres i arpegis i intervals de 3a, 4a i 5a en semicorxeres, i 6a, 7a i 8a en corxeres controlant l'emissió de l'aire en diferents articulacions: picat, lligat,

picat curt, picat llarg i picat-lligat i combinacions senzilles (exemple: dos lligades i dos picades, dos picades i dos lligades).

5. Treball dels continguts de Llenguatge Musical concordes al seu nivell.
6. Treball dels signes de sonoritat ff, f, mf, mp, p, pp, cresc., dim.,) i de moviment (vivace, allegro, allegretto, moderato, adagio, largo, accelerando i ritardando).
7. Treball progressiu d'exercicis, estudis i obres del repertori adequades al seu nivell que es consideren útils per al desenrotllament conjunt de la capacitat musical i tècnica de l'alumne.
8. Adquisició d'hàbits d'estudis correctes i eficaços.
9. Entrenament permanent i progressiu de la memòria.
10. Lectura a vista d'obres o fragments senzills.
11. Pràctica de conjunt amb altres instruments per a desenrotllar l'afinació, l'ajust i la precisió rítmica.

Bibliografia

- Escola preparatòria de la tècnica de J. Lancelot.
- 22 estudis de J. Lancelot.
- La Clarinette classique, vol.D.

Suport:

- First repertoire pieces for clarinet de P. Wastall.
- 25 estudis fàcils de J. Lancelot.
- Obres: Tres peces de J. Pons.
- Adagi de Bareman
- Sonata de Lefevre
- Berceuse de Fauré
- Sonatina de Mozart

- Chant Slave de Barat
- Fantasia de Nielsen

Seqüenciació trimestral

Primer trimestre

- Escola preparatòria: 1-11
- 22 estudis: 1-7
- La Clarinette classique, vol. D :1- 7
- Obres

Segon trimestre

- Escola preparatòria: 12- 21
- 22 estudis: 8-15
- La Clarinette classique, vol. D: 8-14
- Obres

Tercer trimestre

- Escola preparatòria: 22-32
- 22 estudis: 16- 22
- La Clarinette classique, vol. D: 15 fins al final.
- Obres

ENSENYAMENTS PROFESSIONALÉS

Introducció.

Les competències que s'arreglegen en esta programació s'han establert de conformitat amb els resultats de la investigació educativa i amb les tendències europees arreglegades en la Recomanació 2006/962/EC, del Parlament Europeu i del Consell, de 18 de desembre de 2006, sobre les competències clau per a l'aprenentatge permanent. Estes competències es descriuen, s'indica la seua finalitat i aspectes distintius, i es posa de manifest, en cadascuna d'elles, les claus de desenrotllament que ha d'aconseguir tot l'alumnat referides al final de l'ensenyament professional de música, però el desenrotllament de la qual ha d'iniciar-se des del començament de l'escolarització, de manera que la seua adquisició es realitze de manera progressiva i coherent al llarg de les diferents etapes educatives.

Les competències clau hauran d'estar estretament vinculades als objectius definits per a l'Ensenyament Professional de Música. Esta vinculació afavorix que la consecució d'estos objectius al llarg de la vida acadèmica porte implícit el desenrotllament de les competències clau, perquè totes les persones puguen aconseguir el seu desenrotllament personal i aconseguir una correcta incorporació en la societat.

Un enfocament metodològic basat en les competències clau i en els resultats d'aprenentatge comporta importants canvis en la concepció del procés d'ensenyament-aprenentatge, canvis en l'organització i en la

cultura escolar; requerix l'estreta col·laboració entre els docents en el desenrotllament curricular i en la transmissió d'informació sobre l'aprenentatge dels alumnes i alumnes, així com canvis en les pràctiques de treball i en els mètodes d'ensenyament.

Les competències clau del currículum en el Sistema Educatiu Espanyol són les següents:

Comunicació lingüística

És el resultat de l'acció comunicativa dins de pràctiques musicals i socials determinades, en les quals l'individu actua amb altres interlocutors i a través de textos en múltiples modalitats, formats i suports. Estes situacions i pràctiques poden implicar l'ús de diferents llenguatges musicals, en diversos àmbits i de manera individual o col·lectiva. Per a això l'individu disposa del seu repertori musical, però ajustat a les experiències comunicatives que experimenta al llarg de la vida. Els diferents llenguatges musicals que utilitza poden haver tingut vies i temps distints d'adquisició i constituir, per tant, experiències d'aprenentatge musicals, tant populars com d'una altra índole. Esta visió de la competència en comunicació lingüística vinculada amb pràctiques musicals determinades oferix una imatge de l'individu com a agent comunicatiu que produïx, i no sols rep, missatges a través de les diferents manifestacions musicals amb diferents finalitats. Valorar la rellevància d'esta afirmació en la presa de decisions educatives suposa optar per metodologies actives d'aprenentatge (aprenentatge basat en tasques i projectes, en problemes, en reptes, etcètera), ja siguen estes en llenguatges musicals avantguardistes i actuals, enfront d'opcions

metodològiques més tradicionals. A més, la competència en comunicació lingüística musical, representa una via de coneixement i contacte amb la diversitat cultural que implica un factor d'enriquiment per a la pròpia competència i que adquireix una particular rellevància en el cas de les músiques d'altres cultures. Per tant, un enfocament intercultural en l'ensenyament i l'aprenentatge de les diferents músiques implica una important contribució al desenrotllament de la competència en comunicació lingüística musical de l'alumnat.

Esta competència és, per definició, sempre parcial i constituïx un objectiu d'aprenentatge permanent al llarg de tota la vida. Per això, perquè es produïska un aprenentatge satisfactori de les diferents músiques, és determinant que es promoguen uns contextos d'ús de llenguatges musicals rics i variats, en relació amb les tasques que s'han de realitzar i els seus possibles interlocutors, textos i intercanvis comunicatius.

La competència en comunicació lingüística musical és extremadament complexa. Es basa, en primer lloc, en el coneixement del component lingüístic musical. Però a més, com es produïx i desenrotlla en situacions comunicatives concretes i contextualitzades, l'individu necessita activar el seu coneixement del component pragmàtic-discursiu i sociocultural.

Esta competència precisa de la interacció de diferents destreses, ja que es produïx en múltiples modalitats de comunicació i en diferents suports. Des de l'oralitat i l'escriptura fins a les formes més sofisticades de comunicació audiovisual o mediata per la tecnologia, l'individu participa d'un complex entramat de possibilitats comunicatives gràcies a les quals expandix la seua competència i la seua capacitat d'interacció

amb altres individus. Per això, esta diversitat de modalitats i suports requerix d'una alfabetització musical més complexa, recollida en el concepte d'alfabetitzacions múltiples, que permeta a l'individu la seua participació com a ciutadà actiu.

La competència en comunicació lingüística musical és també un instrument fonamental per a la socialització i l'aprofitament de l'experiència educativa, per ser una via privilegiada d'accés al coneixement dins i fora de l'escola. Del seu desenrotllament depén, en bona part, que es produïsquen diferents tipus d'aprenentatge en diferents contextos, formals, informals i no formals. En este sentit, és especialment rellevant en el context escolar la consideració de la lectura com a destresa bàsica per a l'ampliació de la competència en comunicació lingüística musical i l'aprenentatge. Així, el llenguatge musical és la principal via d'accés a totes les àrees, per la qual cosa el contacte amb una diversitat de textos resulta fonamental per a accedir a les fonts originals del saber. Per això, on manifesta la seua importància, de forma més palesa, és en el desenrotllament de les destreses que conduïxen al coneixement dels textos musicals, no sols en la seua consideració com a cànon artístic o en la seua valoració com a part del patrimoni cultural, sinó sobretot, i principalment, com a font de gaudi i aprenentatge al llarg de la vida.

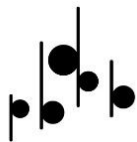
Des d'esta perspectiva, és recomanable que el centre educatiu siga la unitat d'acció per al desenrotllament de la competència en comunicació lingüística musical. En este sentit, actuacions com el disseny d'un Projecte Artístic Musical de Centre que forme part del propi Projecte Educatiu de Centre, un Pla Lector o unes estratègies per a l'ús de la

Biblioteca i Fonoteca Escolar com a espai d'aprenentatge i gaudi permeten un tractament més global i eficaç de la competència en comunicació lingüística musical en els termes #ací expressats.

La competència en comunicació lingüística musical s'inscriu en un marc d'actituds i valors que l'individu posa en funcionament: el respecte a les normes de convivència; l'exercici actiu de la ciutadania; el desenrotllament d'un esperit crític; el respecte als drets humans i el pluralisme; la concepció del diàleg com a ferramenta primordial per a la convivència, la resolució de conflictes i el desenrotllament de les capacitats afectives en tots els àmbits; una actitud de curiositat, interès i creativitat cap a l'aprenentatge i el reconeixement de les destreses inherents a esta competència (lectura, conversa, escriptura, etcètera) com a fonts de plaer relacionada amb el gaudi personal i la promoció i la pràctica del qual són tasques essencials en el reforç de la motivació cap a l'aprenentatge.

En resum, per a l'adequat desenrotllament d'esta competència resulta necessari abordar l'anàlisi i la consideració dels diferents aspectes que intervenen en ella, a causa de la seua complexitat. Per a això, s'ha d'atendre els cinc components que la constitueixen i a les dimensions en les quals es concreten:

- El component lingüístic musical que comprén diverses dimensions: la lèxica, la gramatical, la semàntica, la fonològica, l'ortogràfica i la ortoèpica, entesa esta com l'articulació correcta del so a partir de la representació gràfica de la música.
- El component pragmàtic-discursiu contempla tres dimensions: la soci-musical (vinculada amb l'adequada producció i recepció de

missatges en diferents contextos socials); la pragmàtica (que inclou les microfuncions comunicatives i els esquemes d'interacció); i la discursiva (que inclou les macrofuncions textuais i les qüestions relacionades amb els gèneres discursius).

- El component sociocultural inclou dos dimensions: la que es referix al coneixement del món i la dimensió intercultural.
- El component estratègic permet a l'individu superar les dificultats i resoldre els problemes que sorgixen en l'acte comunicatiu. Inclou tant destreses i estratègies comunicatives per a la lectura, l'escriptura, la interpretació musical, l'escolta, com a destreses vinculades amb el tractament de la informació, la lectura multimodal i la producció de textos electrònics en diferents formats; així mateix, també formen part d'este component les estratègies generals de caràcter cognitiu, metacognitiu i socioafectives que l'individu utilitza per a comunicar-se eficaçment, aspectes fonamentals en l'aprenentatge de les altres cultures musicals estrangeres.
- Finalment, la competència en comunicació lingüística musical inclou un component personal que intervé en la interacció comunicativa en tres dimensions: l'actitud, la motivació i els trets de personalitat.

Competència matemàtica i competències bàsiques en ciència i tecnologia

La competència matemàtica i les competències bàsiques en ciència i tecnologia induïxen i enfortixen alguns aspectes essencials de la formació de les persones que resulten fonamentals per a la vida.

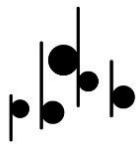
En una societat on l'impacte de les matemàtiques, les ciències i les tecnologies és determinant, la consecució i sostenibilitat del benestar social exigix conductes i presa de decisions personals estretament vinculades a la capacitat crítica i visió raonada i raonable de les persones. A això contribuïxen la competència matemàtica i competències bàsiques en ciència i tecnologia, les quals estan incloses en l'ensenyament musical a través de les seues diferents assignatures:

- a) La competència matemàtica implica la capacitat d'aplicar el raonament matemàtic i les seues ferramentes per a descriure, interpretar i predir diferents fenòmens en el seu context, igual que ocorre en les estructures musicals.
- La competència matemàtica musical requerix de coneixements sobre les mesures i les estructures que componen les obres musicals, així com de les operacions i les representacions harmòniques, i la comprensió dels termes que comporten estes representacions.
 - L'ús de ferramentes matemàtiques, dins de l'ensenyament musical, implica una sèrie de destreses que requerixen l'aplicació dels principis i processos matemàtics en diferents contextos, ja siguen personals, socials, professionals o científics, així com per a emetre juís fundats i seguir cadenes argumentals en la realització de càlculs, l'anàlisi de gràfics i representacions harmòniques i la manipulació d'expressions musicals, incorporant els mitjans digitals quan siga oportú. Forma part d'esta destresa la creació de descripcions i explicacions musicals que porten implícites la interpretació de resultats compositius i la reflexió sobre la seua adequació al context,

igual que la determinació de si les solucions són adequades i tenen sentit en la situació en què es presenten.

- Es tracta, per tant, de reconèixer el paper que exercixen les estructures matemàtic-musicals en el món i utilitzar els conceptes, procediments i ferramentes per a aplicar-los en la resolució dels problemes que puguin sorgir en una situació determinada al llarg de la vida. L'activació de la competència matemàtica suposa que l'aprenent és capaç d'establir una relació profunda entre el coneixement conceptual i el coneixement procedimental, implicats en la resolució d'una tasca matemàtic-musical determinada.
- La competència matemàtica inclou una sèrie d'actituds i valors que es basen en el rigor, el respecte a les dades i la veracitat.
- Així doncs, per a l'adequat desenvolupament de la competència matemàtica resulta necessari abordar quatre àrees relatives als signes musicals, l'harmonia, la geometria musical, interrelacionades de formes diverses:
- L'espai i la forma: inclouen una àmplia gamma de fenòmens que es troben en el nostre món musical, visual i físic: patrons, propietats dels objectes, posicions, direccions i representacions d'ells; descodificació i codificació d'informació visual i musical, així com navegació i interacció dinàmica amb formes reals, o amb representacions. La competència matemàtic-musical en este sentit inclou una sèrie d'activitats com la comprensió de la perspectiva, l'elaboració i lectura de partitures, la transformació de les formes amb i sense tecnologia, la interpretació de vistes d'escenes tridimensionals des de diferents perspectives i la construcció de representacions de formes musicals.

- El canvi i les relacions: el món desplega multitud de relacions temporals i permanents entre els objectes i les circumstàncies, on els canvis es produïxen dins de sistemes d'objectes interrelacionats. Tindre més coneixements sobre el canvi i les relacions suposa comprendre els tipus fonamentals de canvi i quan tenen lloc, amb la finalitat d'utilitzar models músic-estructurals adequats per a descriure-ho i predir-ho.
 - La incertesa i les dades: són un fenomen central de l'anàlisi estructural de la música en el present en diferents moments del procés de resolució de problemes en el qual resulta clau la presentació i interpretació d'estes estructures. Esta categoria inclou el reconeixement del lloc de la variació en els processos, la possessió d'un sentit de quantificació d'eixa variació, l'admissió d'incertesa i error en els mesuraments i els coneixements sobre l'atzar. Així mateix, comprén l'elaboració, interpretació i valoració de les conclusions extretes en situacions on la incertesa i les dades són fonamentals.
- b) Les competències bàsiques en ciència i tecnologia són aquelles que proporcionen un acostament al món físic i a la interacció responsable amb ell des d'accions, tant individuals com col·lectives, orientades a la conservació i millora del medi natural, decisives per a la protecció i manteniment de la qualitat de vida i el progrés dels pobles. Estes competències contribuïxen al desenrotllament del pensament científic, perquè inclouen l'aplicació dels mètodes propis de la racionalitat científica i les destreses tecnològiques, que conduïxen a l'adquisició de coneixements, al contrast d'idees i l'aplicació dels descobriments al benestar social.

Les competències en ciència i tecnologia capaciten a ciutadans responsables i respectuosos que desenrotllen juís crítics sobre els fets científics i tecnològics que se succeïxen al llarg dels temps, passats i actuals. Estes competències han de capacitar, bàsicament, per a identificar, plantejar i resoldre situacions de la vida quotidiana –personal i social– anàlogament a com s'actua enfront dels reptes i problemes propis de l'activitats científiques i tecnològiques.

Per a l'adequat desenrotllament de les competències en ciència i tecnologia resulta necessari abordar els sabers o coneixements científics relatius a la física, la química, la biologia, la geologia, les matemàtiques i la tecnologia, els quals es deriven de conceptes, processos i situacions interconnectades. Estos sabers l'alumnat els adquirirà en l'ensenyament general (ESO, Batxillerat)

Es requerix igualment el foment de destreses que permeten utilitzar i manipular ferramentes i màquines tecnològiques, així com utilitzar dades i processos científics per a aconseguir un objectiu; és a dir, identificar preguntes, resoldre problemes, arribar a una conclusió o prendre decisions basades en proves i arguments.

Així mateix, estes competències inclouen actituds i valors relacionats amb l'assumpció de criteris ètics associats a la ciència i a la tecnologia, l'interés per la ciència, el suport a la investigació científica i la valoració del coneixement científic; així com el sentit de la responsabilitat en relació a la conservació dels recursos naturals i a les qüestions mediambientals i a l'adopció d'una actitud adequada per a aconseguir una vida física i mental saludable en un entorn natural i social.

Competència digital.

La competència digital és aquella que implica l'ús creatiu, crític i segur de les tecnologies de la informació i la comunicació per a aconseguir els objectius relacionats amb el treball, l'ocupabilitat, l'aprenentatge, l'ús del temps lliure, la inclusió i participació en la societat.

Esta competència suposa, a més de l'adequació als canvis que introduïxen les noves tecnologies en l'alfabetització, la lectura i l'escriptura de la música, un conjunt nou de coneixements, habilitats i actituds necessàries hui dia per a ser competent en un entorn digital.

Requerix de coneixements relacionats amb el llenguatge específic bàsic: textual, numèric, icònic, visual, gràfic i sonor, així com les seues pautes de descodificació i transferència. Això comporta el coneixement de les principals aplicacions informàtiques. Suposa també l'accés a les fonts i el processament de la informació; i el coneixement dels drets i les llibertats que assistixen a les persones en el món digital.

Igualment precisa del desenrotllament de diverses destreses relacionades amb l'accés a la informació, el processament i ús per a la comunicació, la creació de continguts, la seguretat i la resolució de problemes, tant en contextos formals com no formals i informals. La persona ha de ser capaç de fer un ús habitual dels recursos tecnològics disponibles amb la finalitat de resoldre els problemes reals d'un mode eficient, així com avaluar i seleccionar noves fonts d'informació i innovacions tecnològiques, a mesura que van apareixent, en funció de la seua utilitat per a escometre tasques o objectius específics.

L'adquisició d'esta competència requerix a més actituds i valors que permeten a l'usuari adaptar-se a les noves necessitats establides per les

tecnologies, la seua apropiació i adaptació als propis fins i la capacitat d'interaccionar socialment entorn d'elles. Es tracta de desenrotllar una actitud activa, crítica i realista cap a les tecnologies i els mitjans tecnològics, valorant les seues fortaleeses i debilitats i respectant principis ètics en el seu ús. D'altra banda, la competència digital implica la participació i el treball col·laboratiu, així com la motivació i la curiositat per l'aprenentatge i la millora en l'ús de les tecnologies.

Per tant, per a l'adequat desenrotllament de la competència digital resulta necessari abordar:

- La informació: això comporta la comprensió de com es gestiona la informació i de com es posa a la disposició dels usuaris, així com el coneixement i maneig de diferents motors de busca i bases de dades, sabent triar aquells que responen millor a les pròpies necessitats d'informació.
- Igualment, suposa saber analitzar i interpretar la informació que s'obté, acarar i avaluar el contingut dels mitjans de comunicació en funció de la seua validesa, fiabilitat i adequació entre les fonts, tant en línia com offline. I finalment, la competència digital suposa saber transformar la informació en coneixement a través de la selecció apropiada de diferents opcions d'emmagatzematge.
- La comunicació: suposa prendre consciència dels diferents mitjans de comunicació digital i de diversos paquets de programari de comunicació i del seu funcionament així com els seus beneficis i mancances en funció del context i dels destinataris. Al mateix temps, implica saber quins recursos poden compartir-se públicament i el valor que tenen, és a dir, conèixer de quina manera les tecnologies i els mitjans

de comunicació poden permetre diferents formes de participació i col·laboració per a la creació de continguts que produïsquen un benefici comú. Això suposa el coneixement de qüestions ètiques com la identitat digital i les normes d'interacció digital.

- La creació de continguts: implica saber com els continguts digitals poden realitzar-se en diversos formats (text, àudio, vídeo, imatges) així com identificar els programes/aplicacions que millor s'adapten al tipus de contingut que es vol crear. Suposa també la contribució al coneixement de domini públic (wikis, fòrums públics, revistes), tenint en compte les normatives sobre els drets d'autor i les llicències d'ús i publicació de la informació.
- La seguretat: implica conèixer els diferents riscos associats a l'ús de les tecnologies i de recursos en línia i les estratègies actuals per a evitar-los, la qual cosa suposa identificar els comportaments adequats en l'àmbit digital per a protegir la informació, pròpia i d'altres persones, així com conèixer els aspectes addictius de les tecnologies.
- La resolució de problemes: esta dimensió suposa conèixer la composició dels dispositius digitals, els seus potencials i limitacions en relació a la consecució de metes personals, així com saber on buscar ajuda per a la resolució de problemes teòrics i tècnics, la qual cosa implica una combinació heterogènia i ben equilibrada de les tecnologies digitals i no digitals més importants en esta àrea de coneixement.

Aprendre a aprendre.

La competència d'aprendre a aprendre és fonamental per a l'aprenentatge permanent que es produïx al llarg de la vida i que té lloc en diferents contextos formals, no formals i informals.

Esta competència es caracteritza per l'habilitat per a iniciar, organitzar i persistir en l'aprenentatge. Això exigix, en primer lloc, la capacitat per a motivar-se per aprendre. Esta motivació depén del fet que es genere la curiositat i la necessitat d'aprendre, que l'estudiant se senta protagonista del procés i del resultat del seu aprenentatge i, finalment, que arribe a aconseguir les metes d'aprenentatge proposades i, amb això, que es produïska en ell una percepció d'acte-eficàcia. Tot l'anterior contribuïx a motivar-li per a abordar futures tasques d'aprenentatge.

En segon lloc, quant a l'organització i gestió de l'aprenentatge, la competència d'aprendre a aprendre requerix conèixer i controlar els propis processos d'aprenentatge per a ajustar-los als temps i les demandes de les tasques i activitats que conduïxen a l'aprenentatge. La competència d'aprendre a aprendre desemboca en un aprenentatge cada vegada més eficaç i autònom.

Esta competència inclou una sèrie de coneixements i destreses que requerixen la reflexió i la presa de consciència dels propis processos d'aprenentatge. Així, els processos de coneixement es convertixen en objecte del coneixement i, a més, cal aprendre a executar-los adequadament.

Aprendre a aprendre inclou coneixements sobre els processos mentals implicats en l'aprenentatge (com s'aprén). A més, esta competència incorpora el coneixement que posseïx l'estudiant sobre el seu propi procés d'aprenentatge que es desenrotlla en tres dimensions: a) el coneixement que té sobre el que sap i desconeix, del que és capaç d'aprendre, del que li interessa, etcètera; b) el coneixement de la disciplina en la qual es localitza la tasca d'aprenentatge i el coneixement

del contingut concret i de les demandes de la tasca mateixa; i c) el coneixement sobre les diferents estratègies possibles per a afrontar la tasca.

Tot este coneixement es bolca en destreses d'autoregulació i control inherents a la competència d'aprendre a aprendre, que es concreten en estratègies de planificació en les quals es reflectix la meta d'aprenentatge que es persegueix, així com el pla d'acció que es té previst aplicar per a aconseguir-la; estratègies de supervisió des de les quals l'estudiant va examinant l'adequació de les accions que està desenrotllant i l'aproximació a la meta; i estratègies d'avaluació des de les quals s'analitza tant el resultat com del procés que s'ha dut a terme. La planificació, supervisió i avaluació són essencials per a desenrotllar aprenentatges cada vegada més eficaços. Totes elles inclouen un procés reflexiu que permet pensar abans d'actuar (planificació), analitzar el curs i l'ajust del procés (supervisió) i consolidar l'aplicació de bons plans o modificar els que resulten incorrectes (avaluació del resultat i del procés). Estes tres estratègies haurien de potenciar-se en els processos d'aprenentatge i de resolució de problemes en els quals participen els estudiants.

Aprendre a aprendre es manifesta tant individualment com en grup. En tots dos casos el domini d'esta competència s'inicia amb una reflexió conscient sobre els processos d'aprenentatge als quals s'entrega un mateix o el grup. No sols són els propis processos de coneixement, sinó que, també, el mode en què els altres aprenen es convertix en objecte d'escrutini. D'aquí ve que la competència d'aprendre a aprendre s'adquirisca també en el context del treball en equip. Els professors han

de procurar que els estudiants siguin conscients del que fan per a aprendre i busquen alternatives. Moltes vegades estes alternatives es posen de manifest quan es tracta d'esbrinar què és el que fan els altres en situacions de treball cooperatiu.

Respecte a les actituds i valors, la motivació i la confiança són crucials per a l'adquisició d'esta competència. Ambdues es potencien des del plantejament de metes realistes a curt, mitjà i llarg termini. En aconseguir-se les metes augmenta la percepció d'acte-eficàcia i la confiança, i amb això s'eleva els objectius d'aprenentatge de manera progressiva. Les persones han de ser capaces de secundar-se en experiències vitals i d'aprenentatge prèvies amb la finalitat d'utilitzar i aplicar els nous coneixements i capacitats en altres contextos, com els de la vida privada i professional, l'educació i la formació.

Saber aprendre en un determinat àmbit implica ser capaç d'adquirir i assimilar nous coneixements i arribar a dominar capacitats i destreses pròpies d'este àmbit. En la competència d'aprendre a aprendre pot haver-hi una certa transferència de coneixement d'un camp a un altre, encara que saber aprendre en un àmbit no significa necessàriament que se sàpia aprendre en un altre. Per això, la seua adquisició ha de dur-se a terme en el marc de l'ensenyament de les diferents àrees i matèries de l'àmbit formal, i també dels àmbits no formal i informal.

Podria concloure's que per a l'adequat desenrotllament de la competència d'aprendre a aprendre es requereix d'una reflexió que afavorisca un coneixement dels processos mentals als quals s'entreguen les persones quan aprenen, un coneixement sobre els propis processos d'aprenentatge, així com el desenrotllament de la

destresa de regular i controlar el propi aprenentatge que es duu a terme.

Competències socials i cíviques.

Les competències socials i cíviques impliquen l'habilitat i capacitat per a utilitzar els coneixements i actituds sobre la societat, entesa des de les diferents perspectives, en la seua concepció dinàmica, canviant i complexa, per a interpretar fenòmens i problemes socials en contextos cada vegada més diversificats; per a elaborar respostes, prendre decisions i resoldre conflictes, així com per a interactuar amb altres persones i grups conforme a normes basades en el respecte mutu i en conviccions democràtiques. A més d'incloure accions a un nivell més pròxim i mediat a l'individu com a part d'una implicació cívica i social.

Es tracta, per tant, de conjuminar l'interés per aprofundir i garantir la participació en el funcionament democràtic de la societat, tant en l'àmbit públic com privat, i preparar a les persones per a exercir la ciutadania democràtica i participar plenament en la vida cívica i social gràcies al coneixement de conceptes i estructures socials i polítiques i al compromís de participació activa i democràtica.

a) La competència social es relaciona amb el benestar personal i col·lectiu. Exigix entendre el mode en què les persones poden procurar-se un estat de salut física i mental òptim, tant per a elles mateixes com per a les seues famílies i per al seu entorn social pròxim, i saber com un estil de vida saludable pot contribuir a això.

Per a poder participar plenament en els àmbits social i interpersonal és fonamental adquirir els coneixements que permeten comprendre i

analitzar de manera crítica els codis de conducta i els usos generalment acceptats en les diferents societats i entorns, així com les seues tensions i processos de canvi. La mateixa importància té conèixer els conceptes bàsics relatius a l'individu, al grup, a l'organització del treball, la igualtat i la no discriminació entre homes i dones i entre diferents grups ètnics o culturals, la societat i la cultura. Així mateix, és essencial comprendre les dimensions intercultural i socioeconòmica de les societats europees i percebre les identitats culturals i nacionals com un procés sociocultural dinàmic i canviant en interacció amb l'europea, en un context de creixent globalització.

Els elements fonamentals d'esta competència inclouen el desenvolupament d'unes certes destreses com la capacitat de comunicar-se d'una manera constructiva en diferents entorns socials i culturals, mostrar tolerància, expressar i comprendre punts de vista diferents, negociar sabent inspirar confiança i sentir empatia. Les persones han de ser capaces de gestionar un comportament de respecte a les diferències expressat de manera constructiva.

Així mateix, esta competència inclou actituds i valors com una forma de col·laboració, la seguretat en un mateix i la integritat i honestedat. Les persones han d'interessar-se pel desenvolupament socioeconòmic i per la seua contribució a un major benestar social de tota la població, així com la comunicació intercultural, la diversitat de valors i el respecte a les diferències, a més d'estar disposades a superar els prejudis i a comprometre's en este sentit.

b) La competència cívica es basa en el coneixement crític dels conceptes de democràcia, justícia, igualtat, ciutadania i drets humans i

civils, així com de la seua formulació en la Constitució espanyola, la Carta dels Drets Fonamentals de la Unió Europea i en declaracions internacionals, i de la seua aplicació per part de diverses institucions a escala local, regional, nacional, europea i internacional. Això inclou el coneixement dels esdeveniments contemporanis, així com dels esdeveniments més destacats i de les principals tendències en les històries nacional, europea i mundial, així com la comprensió dels processos socials i culturals de caràcter migratori que impliquen l'existència de societats multiculturals en el món globalitzat.

Les destreses d'esta competència estan relacionades amb l'habilitat per a interactuar eficaçment en l'àmbit públic i per a manifestar solidaritat i interès per resoldre els problemes que afecten l'entorn escolar i a la comunitat, ja siga local o més àmplia. Comporta la reflexió crítica i creativa i la participació constructiva en les activitats de la comunitat o de l'àmbit mediat i immediat, així com la presa de decisions en els contextos local, nacional o europeu i, en particular, mitjançant l'exercici del vot i de l'activitat social i cívica.

Les actituds i valors inherents a esta competència són aquells que es dirigixen al ple respecte dels drets humans i a la voluntat de participar en la presa de decisions democràtiques a tots els nivells, siga el que siga el sistema de valors adoptat. També inclou manifestar el sentit de la responsabilitat i mostrar comprensió i respecte dels valors compartits que són necessaris per a garantir la cohesió de la comunitat, basant-se en el respecte dels principis democràtics. La participació constructiva inclou també les activitats cíviques i el suport a la diversitat i la cohesió socials i al desenvolupament sostenible, així com la voluntat de respectar

els valors i la intimitat dels altres i la recepció reflexiva i crítica de la informació procedent dels mitjans de comunicació.

Per tant, per a l'adequat desenrotllament d'estes competències és necessari comprendre i entendre les experiències col·lectives i l'organització i funcionament del passat i present de les societats, la realitat social del món en el qual es viu, els seus conflictes i les motivacions d'estos, els elements que són comuns i els que són diferents, així com els espais i territoris en què es desenrotlla la vida dels grups humans, i els seus assoliments i problemes, per a comprometre's personal i col·lectivament en la seua millora, participant així de manera activa, eficaç i constructiva en la vida social i professional.

Així mateix, estes competències incorporen formes de comportament individual que capaciten a les persones per a convida en una societat cada vegada més plural, dinàmica, canviant i complexa per a relacionar-se amb els altres; cooperar, comprometre's i afrontar els conflictes i proposar activament perspectives d'afrontament, així com prendre perspectiva, desenrotllar la percepció de l'individu en relació a la seua capacitat per a influir en el social i elaborar argumentacions basades en evidències.

Adquirir estes competències suposa ser capaç de posar-se en el lloc de l'altre, acceptar les diferències, ser tolerant i respectar els valors, les creences, les cultures i la història personal i col·lectiva dels altres.

Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor.

La competència sentit d'iniciativa i esperit emprenedor implica la capacitat de transformar les idees en actes. Això significa adquirir

consciència de la situació a intervindre o resoldre, i saber triar, planificar i gestionar els coneixements, destreses o habilitats i actituds necessaris amb criteri propi, amb la finalitat d'aconseguir l'objectiu previst.

Esta competència és present en els àmbits personal, social, escolar i laboral en els quals es desenvolupen les persones, permetent-los el desenvolupament de les seues activitats i l'aprofitament de noves oportunitats. Constituïx igualment el fonament d'altres capacitats i coneixements més específics, i inclou la consciència dels valors ètics relacionats.

L'adquisició d'esta competència és determinant en la formació de futurs ciutadans emprenedors, contribuint així a la cultura de l'emprenedoria. En este sentit, la seua formació ha d'incloure coneixements i destreses relacionats amb les oportunitats de carrera i el món del treball, l'educació econòmica i financera o el coneixement de l'organització i els processos empresarials, així com el desenvolupament d'actituds que comporten un canvi de mentalitat que afavorisca la iniciativa emprenedora, la capacitat de pensar de manera creativa, de gestionar el risc i de manejar la incertesa. Estes habilitats resulten molt importants per a afavorir el naixement d'emprenedors socials, com els denominats intraprenedors (emprenedors que treballen dins d'empreses o organitzacions que no són seues), així com de futurs empresaris.

Entre els coneixements que requereix la competència sentit d'iniciativa i esperit emprenedor s'inclou la capacitat de reconèixer les oportunitats existents per a les activitats personals, professionals i comercials. També inclou aspectes de major amplitud que proporcionen el context en el qual

les persones viuen i treballen, com ara la comprensió de les línies generals que regixen el funcionament de les societats i les organitzacions sindicals i empresarials, així com les econòmiques i financeres; l'organització i els processos empresarials; el disseny i la implementació d'un pla (la gestió de recursos humans i/o financers); així com la postura ètica de les organitzacions i el coneixement de com estes poden ser un impuls positiu, per exemple, mitjançant el comerç just i les empreses socials.

Així mateix, esta competència requerix de les següents destreses o habilitats essencials: capacitat d'anàlisi; capacitats de planificació, organització, gestió i presa de decisions; capacitat d'adaptació al canvi i resolució de problemes; comunicació, presentació, representació i negociació efectives; habilitat per a treballar, tant individualment com dins d'un equip; participació, capacitat de lideratge i delegació; pensament crític i sentit de la responsabilitat; autoconfiança, avaluació i acte-avaluació, ja que és essencial determinar els punts forts i febles d'un mateix i d'un projecte, així com avaluar i assumir riscos quan estiga justificat (maneig de la incertesa i assumpció i gestió del risc).

Finalment, requerix el desenrotllament d'actituds i valors com: la predisposició a actuar d'una forma creadora i imaginativa; l'autoconeixement i l'autoestima; l'autonomia o independència, l'interés i esforç i l'esperit emprenedor. Es caracteritza per la iniciativa, la proactivitat i la innovació, tant en la vida privada i social com en la professional. També està relacionada amb la motivació i la determinació a l'hora de complir els objectius, ja siguen personals o establits en comú amb uns altres, inclòs l'àmbit laboral.

Així doncs, per a l'adequat desenrotllament de la competència sentit de la iniciativa i esperit emprenedor resulta necessari abordar:

- La capacitat creadora i d'innovació: creativitat i imaginació; autoconeixement i autoestima; autonomia i independència; interès i esforç; esperit emprenedor; iniciativa i innovació.
- La capacitat pro-activa per a gestionar projectes: capacitat d'anàlisi; planificació, organització, gestió i presa de decisions; resolució de problemes; habilitat per a treballar tant individualment com de manera col·laborativa dins d'un equip; sentit de la responsabilitat; avaluació i acte-avaluació.
- La capacitat d'assumpció i gestió de riscos i maneig de la incertesa: comprensió i assumpció de riscos; capacitat per a gestionar el risc i manejar la incertesa.
- Les qualitats de lideratge i treball individual i en equip: capacitat de lideratge i delegació; capacitat per a treballar individualment i en equip; capacitat de representació i negociació.
- Sentit crític i de la responsabilitat: sentit i pensament crític; sentit de la responsabilitat.

Consciència i expressions culturals.

La competència en consciència i expressió cultural implica conèixer, comprendre, apreciar i valorar amb esperit crític, amb una actitud oberta i respectuosa, les diferents manifestacions culturals i artístiques, utilitzar-les com a font d'enriquiment i gaudi personal i considerar-les com a part de la riquesa i patrimoni dels pobles.

Esta competència incorpora també un component expressiu referit a la pròpia capacitat estètica i creadora i al domini d'aquelles capacitats relacionades amb els diferents codis artístics i culturals, per a poder utilitzar-les com a mitjà de comunicació i expressió personal. Implica igualment manifestar interès per la participació en la vida cultural i per contribuir a la conservació del patrimoni cultural i artístic, tant de la pròpia comunitat com d'altres comunitats.

Així doncs, la competència per a la consciència i expressió cultural requereix de coneixements que permeten accedir a les diferents manifestacions sobre l'herència cultural (patrimoni cultural, historicoartístic, literari, filosòfic, tecnològic, mediambiental, etcètera) a escala local, nacional i europea i el seu lloc en el món. Comprén la concreció de la cultura en diferents autors i obres, així com en diferents gèneres i estils, tant de les belles arts (música, pintura, escultura, arquitectura, cinema, literatura, fotografia, teatre i dansa) com d'altres manifestacions artístic-culturals de la vida quotidiana (vivenda, vestit, gastronomia, arts aplicades, folklore, festes...). Incorpora així mateix el coneixement bàsic de les principals tècniques, recursos i convencions dels diferents llenguatges artístics i la identificació de les relacions existents entre eixes manifestacions i la societat, la qual cosa suposa també tindre consciència de l'evolució del pensament, els corrents estètics, les modes i els gustos, així com de la importància representativa, expressiva i comunicativa dels factors estètics en la vida quotidiana.

Estos coneixements són necessaris per a posar en funcionament destreses com l'aplicació de diferents habilitats de pensament,

perceptives, comunicatives, de sensibilitat i sentit estètic per a poder comprendre-les, valorar-les, emocionar-se i gaudir-les. L'expressió cultural i artística exigeix també desenrotllar la iniciativa, la imaginació i la creativitat expressada a través de codis artístics, així com la capacitat d'emprar diferents materials i tècniques en el disseny de projectes.

A més, en la mesura en què les activitats culturals i artístiques suposen amb freqüència un treball col·lectiu, cal disposar d'habilitats de cooperació i tindre consciència de la importància de secundar i apreciar les contribucions alienes.

El desenrotllament d'esta competència suposa actituds i valors personals d'interés, reconeixement i respecte per les diferents manifestacions artístiques i culturals, i per la conservació del patrimoni.

Exigix així mateix valorar la llibertat d'expressió, el dret a la diversitat cultural, el diàleg entre cultures i societats i la realització d'experiències artístiques compartides. Al seu torn, comporta un interès per participar en la vida cultural i, per tant, per comunicar i compartir coneixements, emocions i sentiments a partir d'expressions artístiques.

Així doncs, per a l'adequat desenrotllament de la competència per a la consciència i expressió cultural resulta necessari abordar:

a) El coneixement, estudi i comprensió tant dels diferents estils i gèneres artístics com de les principals obres i produccions del patrimoni cultural i artístic en diferents períodes històrics, les seues característiques i les seues relacions amb la societat en la qual es creen, així com les característiques de les obres d'art produïdes, tot això mitjançant el contacte amb les obres d'art. Està relacionada, igualment, amb la

creació de la identitat cultural com a ciutadà d'un país o membre d'un grup.

b) L'aprenentatge de les tècniques i recursos dels diferents llenguatges artístics i formes d'expressió cultural, així com de la integració de diferents llenguatges.

c) El desenvolupament de la capacitat i intenció d'expressar-se i comunicar idees, experiències i emocions pròpies, partint de la identificació del potencial artístic personal (aptitud/talent). Es referix també a la capacitat de percebre, comprendre i enriquir-se amb les produccions del món de l'art i de la cultura.

d) La potenciació de la iniciativa, la creativitat i la imaginació pròpies de cada individu de cara a l'expressió de les pròpies idees i sentiments. És a dir, la capacitat d'imaginar i realitzar produccions que suposen recreació, innovació i transformació. Implica el foment d'habilitats que permeten reelaborar idees i sentiments propis i aliens i exigeix desenvolupar l'autoconeixement i l'autoestima, així com la capacitat de resolució de problemes i assumpció de riscos.

e) L'interès, estima, respecte, gaudi i valoració crítica de les obres artístiques i culturals que es produeixen en la societat, amb un esperit obert, positiu i solidari.

f) La promoció de la participació en la vida i l'activitat cultural de la societat en què es viu, al llarg de tota la vida. Això porta implícits comportaments que afavorixen la convivència social.

g) El desenvolupament de la capacitat d'esforç, constància i disciplina com a requisits necessaris per a la creació de qualsevol producció

artística de qualitat, així com habilitats de cooperació que permeten la realització de treballs col·lectius.

Les competències clau i els objectius.

1. Les competències clau hauran d'estar estretament vinculades als objectius definits per a l'Ensenyaments Professionals de Música
2. La relació de les competències clau amb els objectius de les diferents assignatures del currículum fa necessari dissenyar estratègies per a promoure i avaluar les competències des de les etapes educatives inicials i intermèdies fins a la seua posterior consolidació en etapes superiors, que portaran als alumnes i alumnes a desenrotllar actituds i valors, així com un coneixement de base conceptual i un ús de tècniques i estratègies que afavoriran la seua incorporació a la vida adulta i que serviran de fonament per al seu aprenentatge al llarg de la seua vida.
3. L'adquisició eficaç de les competències clau per part de l'alumnat i la seua contribució a l'assoliment dels objectius de les diferents assignatures, des d'un caràcter interdisciplinari i transversal, requereix del disseny d'activitats d'aprenentatge integrades que permeten avançar cap als resultats d'aprenentatge de més d'una competència al mateix temps.

Les competències clau en el currículum.

1. Les competències clau han d'estar integrades en les àrees o matèries de les propostes curriculars, i en elles definir-se, explicitar-se i desenrotllar-se prou els resultats d'aprenentatge que els alumnes i alumnes han d'aconseguir.

2. Les competències han de desenrotllar-se en els àmbits de l'educació formal, no formal i informal al llarg de l'Educació Primària, l'Educació Secundària Obligatòria i el Batxillerat, i en l'educació permanent al llarg de tota la vida.

3. Totes les àrees o matèries del currículum han de participar, des del seu àmbit corresponent, en el desenrotllament de les diferents competències de l'alumnat.

4. La selecció dels continguts i les metodologies ha d'assegurar el desenrotllament de les competències clau al llarg de la vida acadèmica.

5. Els criteris d'avaluació han de servir de referència per a valorar el que l'alumnat sap i sap fer en cada àrea o matèria. Estos criteris d'avaluació es desglossen en estàndards d'aprenentatge avaluable. Per a valorar el desenrotllament competencial de l'alumnat, seran estos estàndards d'aprenentatge avaluable, com a elements de major concreció, observables i mesurables, els que, en posar-se en relació amb les competències clau, permetran graduar el rendiment o acompliment aconseguït en cadascuna d'elles.

6. El conjunt d'estàndards d'aprenentatge avaluable d'una àrea o matèria determinada donarà lloc al seu perfil d'àrea o matèria. Atés que els estàndards d'aprenentatge avaluable es posen en relació amb les competències, este perfil permetrà identificar aquelles competències que es desenrotllen a través d'eixa àrea o matèria.

7. Totes les àrees i matèries han de contribuir al desenrotllament competencial. El conjunt d'estàndards d'aprenentatge avaluable de les diferents àrees o matèries que es relacionen amb una mateixa competència dona lloc al perfil d'eixa competència (perfil de

competència). L'elaboració d'este perfil facilitarà l'avaluació competencial de l'alumnat.

Estratègies metodològiques per a treballar per competències a l'aula

Tot procés d'ensenyament-aprenentatge ha de partir d'una planificació rigorosa del que es pretén aconseguir, tenint clar quins són els objectius o metes, quins recursos són necessaris, quins mètodes didàctics són els més adequats i com s'avalua l'aprenentatge i es retroalimenta el procés.

Els mètodes didàctics han de triar-se en funció del que se sap que és òptim per a aconseguir les metes proposades i en funció dels condicionants en els quals té lloc l'ensenyament.

La naturalesa de la matèria, les condicions socioculturals, la disponibilitat de recursos i les característiques dels alumnes i alumnes condicionen el procés d'ensenyament-aprenentatge, per la qual cosa serà necessari que el mètode seguit pel professor s'ajuste a estos condicionants amb la finalitat de propiciar un aprenentatge competencial en l'alumnat.

Els mètodes han de partir de la perspectiva del docent com a orientador, promotor i facilitador del desenrotllament competencial en l'alumnat; a més, han d'enfocar-se a la realització de tasques o situacions-problema, plantejades amb un objectiu concret, que l'alumnat ha de resoldre fent un ús adequat dels diferents tipus de coneixements, destreses, actituds i valors; així mateix, han de tindre en

compte l'atenció a la diversitat i el respecte pels diferents ritmes i estils d'aprenentatge mitjançant pràctiques de treball individual i cooperatiu.

En l'actual procés d'inclusió de les competències com a element essencial del currículum, cal assenyalar que qualsevol de les metodologies seleccionades pels docents per a afavorir el desenvolupament competencial dels alumnes i alumnes ha d'ajustar-se al nivell competencial inicial d'estos. A més, és necessari seqüenciar l'ensenyament de tal mode que es partisca d'aprenentatges més simples per a avançar gradualment cap a uns altres més complexos.

Un dels elements clau en l'ensenyament per competències és despertar i mantindre la motivació cap a l'aprenentatge en l'alumnat, la qual cosa implica un nou plantejament del paper de l'alumne, actiu i autònom, conscient de ser el responsable del seu aprenentatge.

Els mètodes docents hauran d'afavorir la motivació per aprendre en els alumnes i alumnes i, a tal fi, els professors han de ser capaços de generar en ells la curiositat i la necessitat per adquirir els coneixements, les destreses i les actituds i valors presents en les competències. Així mateix, amb el propòsit de mantindre la motivació per aprendre és necessari que els professors procuren tot tipus d'ajudes perquè els estudiants compreguen el que aprenen, sàpien per a què ho aprenen i siguin capaços d'usar l'après en diferents contextos dins i fora de l'aula. Per a potenciar la motivació per l'aprenentatge de competències es requereixen, a més, metodologies actives i contextualitzades. Aquelles que faciliten la participació i implicació de l'alumnat i l'adquisició i ús de coneixements en situacions reals, seran les que generen aprenentatges més transferibles i duradors.

Les metodologies actives han de secundar-se en estructures d'aprenentatge cooperatiu, de manera que, a través de la resolució conjunta de les tasques, els membres del grup coneixen les estratègies utilitzades pels seus companys i poden aplicar-les a situacions similars.

Per a un procés d'ensenyament-aprenentatge competencial les estratègies interactives són les més adequades, en permetre compartir i construir el coneixement i dinamitzar la sessió de classe mitjançant l'intercanvi verbal i col·lectiu d'idees. Les metodologies que contextualitzen l'aprenentatge i permeten l'aprenentatge per projectes, els centres d'interès, l'estudi de casos o l'aprenentatge basat en problemes afavorixen la participació activa, l'experimentació i un aprenentatge funcional que facilitarà el desenvolupament de les competències, així com la motivació dels alumnes i alumnes en contribuir decisivament a la transferibilitat dels aprenentatges.

El treball per projectes, especialment rellevant per a l'aprenentatge per competències, es basa en la proposta d'un pla d'acció amb el qual es busca aconseguir un determinat resultat pràctic. Esta metodologia pretén ajudar l'alumnat a organitzar el seu pensament afavorint en ells la reflexió, la crítica, l'elaboració d'hipòtesi i la tasca investigadora a través d'un procés en el qual cadascun assumeix la responsabilitat del seu aprenentatge, aplicant els seus coneixements i habilitats a projectes reals. S'afavorix, per tant, un aprenentatge orientat a l'acció en el qual s'integren diverses àrees o matèries: els estudiants posen en joc un conjunt ampli de coneixements, habilitats o destreses i actituds personals, és a dir, els elements que integren les diferents competències.

Així mateix, resulta recomanable l'ús del portfolio, que aporta informació extensa sobre l'aprenentatge de l'alumnat, reforça l'avaluació contínua i permet compartir resultats d'aprenentatge. El portfolio és una ferramenta motivadora per a l'alumnat que potencia la seua autonomia i desenrotlla el seu pensament crític i reflexiu.

La selecció i ús de materials i recursos didàctics constituïx un aspecte essencial de la metodologia. El professorat ha d'implicar-se en l'elaboració i disseny de diferents tipus de materials, adaptats als diferents nivells i als diferents estils i ritmes d'aprenentatge dels alumnes i alumnes, a fi d'atendre la diversitat a l'aula i personalitzar els processos de construcció dels aprenentatges. S'ha de potenciar l'ús d'una varietat de materials i recursos, considerant especialment la integració de les Tecnologies de la Informació i la Comunicació en el procés d'ensenyament-aprenentatge que permeten l'accés a recursos virtuals.

Finalment, és necessària una adequada coordinació entre els docents sobre les estratègies metodològiques i didàctiques que s'utilitzen. Els equips educatius han de plantejar-se una reflexió comuna i compartida sobre l'eficàcia de les diferents propostes metodològiques amb criteris comuns i consensuats. Esta coordinació i l'existència d'estratègies establides connexió permeten abordar amb rigor el tractament integrat de les competències i progressar cap a una construcció col·laborativa del coneixement.

Currículum general

Els ensenyaments Professionals de música contribuiran a desenvolupar en els alumnes les competències clau així com els valors cívics i els drets humans propis del sistema educatiu a través dels objectius següents:

Objectius Generals en els Ensenyaments Professionals

- a. Fomentar l'audició de la música i establir conceptes estètics propis que permeten fonamentar i desenvolupar criteris interpretatius individuals.
- b. Desenvolupar la sensibilitat artística i el criteri estètic com a font de formació i enriquiment personal.
- c. Analitzar i valorar críticament les diferents manifestacions i estils musicals.
- d. Conèixer les aportacions de la música al desenvolupament personal de l'individu i al desenvolupament col·lectiu de les societats.

- e. Participar en activitats de difusió cultural musical que permeten experimentar amb la música i gaudir de la música.
- f. Conèixer i emprar amb precisió el vocabulari específic relatiu als conceptes científics i artístics de la música.
- g. Conèixer i valorar el patrimoni musical com a part integrant del patrimoni històric i cultural de la Humanitat.
- h. Conèixer i valorar la importància de la música pròpia de la Comunitat Valenciana, així com les seues característiques i manifestacions més importants.

Objectius Específics en els Ensenyaments Professionals

- a) Superar amb domini i capacitat crítica els objectius i continguts plantejats.
- b) Conèixer els elements bàsics dels llenguatges musicals, les seues característiques, funcions i evolucions en els diferents contextos històrics.
- c) Utilitzar l'«orella interna» com a base de l'afinació, de l'audició harmònica i de la interpretació musical.
- d) Formar una imatge ajustada de les possibilitats i característiques musicals tant a nivell individual com en la relació amb el grup, amb la disposició necessària per a saber integrar-se com un membre més del mateix o com a responsable del conjunt.
- e) Compartir vivències musicals de grup a l'aula i fora d'ella que permeten enriquir la relació afectiva amb la música a través del cant i de participació instrumental en grup.
- f) Utilitzar el cos i la ment per a adquirir la tècnica necessària i així, concentrar-se en l'audició i interpretació musical.

- g) Interrelacionar i aplicar els coneixements adquirits en totes les assignatures que componen el currículum juntament amb les vivències i experiències pròpies per a aconseguir una interpretació artística de qualitat.
- h) Adquirir i aplicar les destreses necessàries per a resoldre les dificultats que sorgisquen en la interpretació de la música.
- i) Practicar la improvisació i la transposició com a elements inherents a la creativitat musical.
- j) Interpretar, individualment o dins de l'agrupació corresponent, obres escrites en tots els llenguatges musicals, aprofundint en el coneixement dels diferents estils i èpoques, així com en els recursos interpretatius de cadascun d'ells.
- k) Actuar en públic amb autocontrol, domini de la memòria musical i capacitat comunicativa.
- l) Adquirir autonomia personal en la comunicació musical.
- m) Consolidar hàbits d'estudi adequats i continuats en funció de la dificultat dels continguts de les assignatures dels diferents cursos i nivells.
- n) Conèixer i aplicar les tècniques de l'instrument o de la veu d'acord amb les exigències de les obres.

Objectius Propis en els Ensenyaments Professionals

1. Conèixer les diverses convencions interpretatives vigents en diferents períodes de música instrumental, especialment les referides a l'escriptura rítmica o a l'ornamentació.
2. Adquirir i aplicar progressivament ferramentes i competències per al desenrotllament de la memòria.

3. Desenvolupar la capacitat de lectura a primera vista i aplicar amb autonomia progressivament major els coneixements musicals per a la improvisació amb l'instrument.
4. Practicar la música de conjunt, integrant-se en formacions cambrístiques de diversa configuració i exercint papers de solista amb orquestra en obres de dificultat mitjana, desenvolupant així el sentit de la interdependència de les respectives comeses.
5. Aplicar amb autonomia progressivament major els coneixements musicals per a solucionar per si mateix els diversos problemes d'execució que puguin presentar-se relatius a digitació, frasege, dinàmica.
6. Dominar en el seu conjunt la tècnica i les possibilitats sonores i expressives de l'instrument, així com aconseguir i demostrar la sensibilitat auditiva necessària per a perfeccionar gradualment la qualitat sonora.
7. Interpretar un repertori que incloga obres representatives de diferents èpoques i estils de dificultat adequada a este nivell.

Continguts propis en els Ensenyaments Professionals

1. Desenvolupament en profunditat de la velocitat i de tota la gamma de articulacions possibles (velocitat en legato, en els distints «staccatos», en els salts, etc.). Desenvolupament i perfeccionament de tota la gamma de modes d'atac.
2. Aprofundiment en l'estudi del vibrato d'acord amb les exigències interpretatives dels diferents estils.

3. Treball de tots els elements que intervenen en el fraseig musical: línia, color i expressió, adequant-los als diferents estils, amb especial atenció al seu estudi en els tempos lents.
4. Estudi del registre sobreagut en els instruments que ho utilitzen.
5. Pràctica de conjunt amb altres instruments per a desenrotllar al màxim el sentit de la harmonia, l'afinació, el ritme, etc.
6. Estudi del repertori solístic amb orquestra de diferents èpoques corresponent a cada instrument.
7. Estudi dels instruments afins. Iniciació a la interpretació de música contemporània i al coneixement de les seues grafies i efectes.
8. Entrenament permanent i progressiu de la memòria.
9. Pràctica de la lectura a vista.
10. Audicions comparades de grans intèrprets per a analitzar de manera crítica les característiques de les seues diferents versions.

Metodologia

Activa, individualitzada, motivadora i integradora.

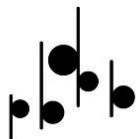
- a. Adequar els continguts i la seua seqüenciació al moment i situació del desenvolupament evolutiu de l'alumne, de manera que l'aprenentatge siga constructiu, progressiu i motivador.
- b. Motivar a l'alumne per a l'estudi de la música mitjançant la seua activitat i participació en el progrés, donant-li el protagonisme.
- c. Respectar les peculiaritats dels alumnes, individual i col·lectivament, facilitant així la convivència en el si del grup i la col·laboració, de manera que s'eviten les discriminacions de tota mena.

- d. Utilitzar procediments i recursos variats que estimulen la capacitat crítica i creativa de l'alumne mitjançant l'acceptació del diàleg i les argumentacions raonades
- e. Procurar que l'assimilació dels continguts conceptuals per part de l'alumne es completa amb l'adquisició de continguts procedimentals i actitudinals que propicien la seua autonomia en el treball tant per al moment present com per al futur.
- f. Facilitar als alumnes el coneixement i ús del codi convencional d'expressió alhora que la correcció i l'exactitud en l'ús del llenguatge, amb la finalitat que l'aprenentatge i la comunicació siguin efectius.
- g. Exercitar la creativitat de l'alumne, de manera que adquirisca estratègies pròpies d'estudi i de realitzacions musicals amb la finalitat que pugui superar les dificultats que se'ls presenten.

Criteris d'Avaluació

Amb l'aplicació dels següents criteris d'avaluació el professor podrà esbrinar el grau aconseguit per l'alumnat respecte a les competències clau.

- 1) Utilitzar l'esforç muscular i la respiració adequats a les exigències de l'execució instrumental.
Amb este criteri es pretén avaluar el domini de la coordinació motriu i l'equilibri entre els indispensables esforços musculars que requereix l'execució instrumental i el grau de relaxació necessària per a evitar crispacions que conduïsquen a una pèrdua de control en l'execució.
- 2) Demostrar el domini en l'execució d'estudis i obres sense deslligar els aspectes tècnics dels musicals.

Este criteri avalua la capacitat d'interrelacionar els coneixements tècnics i teòrics necessaris per a aconseguir una interpretació adequada.

- 3) Demostrar sensibilitat auditiva en l'afinació i en l'ús de les possibilitats sonores de l'instrument.

Mitjançant este criteri es pretén avaluar el coneixement de les característiques i del funcionament mecànic de l'instrument i la utilització de les seues possibilitats.

- 4) Interpretar obres de les diferents èpoques i estils com a solista i en grup.

Es tracta d'avaluar el coneixement que l'alumne posseïx del repertori del seu instrument i de les seues obres més representatives, així com del grau de sensibilitat i imaginació per a aplicar els criteris estètics corresponents.

- 5) Interpretar de memòria obres del repertori solista d'acord amb els criteris de l'estil corresponent.

Mitjançant este criteri es valora el domini i la comprensió que l'alumne posseïx de les obres, així com la capacitat de concentració sobre el resultat sonor d'estes.

- 6) Demostrar l'autonomia necessària per a abordar la interpretació dins dels marges de flexibilitat que permeta el text musical.

Este criteri avalua el concepte personal estilístic i la llibertat d'interpretació dins del respecte al text.

- 7) Mostrar autonomia progressivament major en la resolució de problemes tècnics i interpretatius.

Amb este criteri es vol comprovar el desenrotllament que l'alumne ha aconseguit quant als hàbits d'estudi i la capacitat d'acte-crítica.

- 8) Presentar en públic programes adequats al seu nivell demostrant capacitat comunicativa i qualitat artística.

Mitjançant este criteri es pretén avaluar la capacitat d'autocontrol i grau de maduresa de la seua personalitat artística.

- 9) Descobrir i raonar els trets característics de les obres escoltades en audicions de concerts en directe i de gravacions.

Este criteri pretén avaluar la capacitat de l'alumne per a analitzar obres i relacionar les seues característiques amb els coneixements instrumentals adquirits.

- 10) Demostrar seguretat i precisió en l'ús de la terminologia adequada per a formular juís personals sobre les obres estudiades i aquelles que gaudixen d'especial significació.

Este criteri pretén que el finançament en l'ús dels termes i conceptes de les matèries de l'àrea de llenguatge musical adquirits anteriorment, així com la incorporació correcta dels termes i conceptes aportats en este nivell a través de l'estudi de les matèria pròpies dels ensenyaments professionals.

- 11) Lectura a primera vista de propostes de fragments i obres.

Mitjançant este criteri es pretén avaluar el grau de desenrotllament en els mecanismes de lectura i la seua coordinació instrumental.

- 12) Transposició improvisada de fragments o obres amb dificultats convenientment seqüenciades.

Amb este criteri s'avalua el grau de comprensió i realització en l'instrument de la pràctica del transport.

Procediments d'Avaluació.

Generals.

1. Interés de l'alumnat en l'assignatura
2. Actitud enfront de les orientacions pedagògiques del professorat.
3. Regularitat en l'assistència a classe.

Específics

Al llarg del curs l'alumnat tindrà que:

1. Interpretar obres amb el suficient nivell de qualitat en correspondència amb els objectius i la seua maduració psicoevolutiva.
2. L'aspecte anterior suposa, a més, un hàbit d'expressió musical dona cara al públic, activitat que es distribuirà en freqüents audicions al llarg del curs. El caràcter diferenciador, quant a l'aplicació dels conceptes, ve determinat per les corresponents obres, peces i exercicis del programa de cada curs.
3. Coordinació amb l'equip docent per a analitzar la consecució i profunditat dels objectius generals del grau.
4. Participar en audicions trimestrals a nivell d'aula. El professorat podrà coordinar i supervisar audicions trimestrals a nivell d'aula, en les quals participaran tots els alumnes i alumnes de cada professor/a i interpretaran un repertori comú segons cada curs proposat pel professorat. Les audicions serviran per a avaluar a l'alumnat i el percentatge de qualificació d'estes audicions serà

determinat pel professorat respectiu, segons el treball desenrotllat per l'alumnat en les classes lectives.

5. L'alumnat haurà de desenrotllar una consciència de grup, on el professorat incidiran en la importància del respecte als drets humans i cívics inherents en la pràctica musical i en la pròpia música, alhora que prendrà també consciència del seu propi nivell a partir de les audicions conjuntes desenrotllades durant el curs, la qual cosa contribuirà en bon grau a la unificació de nivells.
6. Coordinació amb l'equip docent per a analitzar la consecució i profunditat dels objectius generals del grau.
7. Analitzar els criteris d'avaluació, identificació en cadascun les capacitats, els continguts que inclou i els indicadors dels objectius de l'assignatura.
8. La Regularitat en l'estudi i la trajectòria en este.

Sistema d'avaluació

1. Contínua i establida segons el tipus i grau d'aprenentatge que s'espera hagen aconseguit l'alumnat en un moment determinat, respecte a les capacitats indicades en els objectius generals i específics de l'especialitat.
2. Flexible, tenint en compte el context de l'alumnat, és a dir, el cicle educatiu en el qual es troba, així com les seues pròpies característiques i possibilitats.
3. Realitzar les audicions que es programen dins de l'àrea i seminari.

Utilitzarem els següents recursos:

Prova inicial:

- Per a avaluar el nivell en què es troba l'alumnat en començar el període d'aprenentatge.

Contínua:

- Per a anar supervisant a poc a poc el procés d'aprenentatge.

Final:

- Per a veure quin alumnat han aconseguit els objectius proposats

Criteris de promoció.

1. Els alumnes i alumnes promocionaran de curs quan hagen superat la totalitat de les assignatures de cada curs o tinguen avaluació negativa com a màxim en dos assignatures. En el supòsit d'assignatures pendents referides a pràctica instrumental o cant, la recuperació haurà de realitzar-se en la classe del curs següent si forma part d'este.
2. La qualificació negativa en tres o més assignatures d'un o diversos cursos impedirà la promoció d'un alumne-a a el curs següent.
3. L'Alumnat que al final del 6é curs tingueren arracades d'avaluació positiva tres assignatures o més hauran de repetir el curs íntegrament. Quan la qualificació negativa es produísca en una o dos assignatures, només serà preceptiu cursar les assignatures pendents

Mínims exigibles.

Els objectius mínims a superar per l'alumnat seran els enumerats i descrits en la Programació Didàctica de l'assignatura..

Criteris de qualificació:

Generals:

- Actitud enfront de les orientacions pedagògiques del professorat i rendiment acadèmic. Això suposarà el 70% de la qualificació total.
- Interés de l'alumnat en l'assignatura i participació en les audicions que es programen en l'assignatura. Tindrà un valor del 30% de la qualificació total.
- Regularitat en l'assistència a classe: Per cada falta d'assistència injustificada es restarà 0'5 punts a la qualificació final de cada avaluació trimestral.
- Per l'assistència a les audicions programades pel departament de clarinet, en les quals no s'actue se li sumarà 1 punt a la qualificació final de cada avaluació trimestral.

Específics:

Al llarg del curs l'alumnat tindran que:

Interpretar obres amb el suficient nivell de qualitat en correspondència amb els objectius proposats i la seua maduració psicoevolutiva.

L'aspecte anterior suposa, a més, un hàbit d'expressió musical de cara al públic, activitat que es distribuirà en freqüents audicions al llarg del curs. El caràcter diferenciador, quant a l'aplicació dels

conceptes, ve determinat per les corresponents obres, peces i exercicis del programa de cada curs.

Coordinació amb l'equip docent per a analitzar la consecució i profunditat dels objectius generals del grau.

Analitzar els criteris d'avaluació, identificant en cadascun les capacitats, els continguts que inclou i els indicadors dels objectius de l'assignatura.

La **regularitat** en l'estudi i la **trajectòria** en este

Procediment de recuperació durant el curs.

En l'avaluació contínua, es recupera en el moment que es demostra el nivell adequat en l'avaluació.

Recuperació al juliol .

Els exàmens de juliol, en tindre la condició d'extraordinaris, podran ser avaluats, tant individualment pel professorat de l'assignatura com per un col·lectiu de professors-as de l'assignatura. Qualsevol possibilitat de les esmentades anteriorment serà duta a terme des de l'Especialitat de Clarinet, que es manifestarà com l'organisme encarregat de designar els grups de professors-as que avaluaran els exàmens extraordinaris.

Pèrdua d'avaluació contínua

Es considerarà que un alumne-a ha perdut el dret a l'avaluació contínua quan acumule huit o més faltes d'assistència durant tot el curs.

Podrà ser avaluat-a al juny, mitjançant un tribunal format per un mínim de tres professors-as del departament, que serà constituït mitjançant un procés

intern del Departament de Vent-Fusta, que es manifestarà com l'organisme encarregat.

El programa d'examen corresponent a estes dos proves extraordinàries seran les següents:

1r Curs

- 33 estudis de J. Lancelot: 1, 6, 15, 16, 25.
- Passage studies de F. Thurston, book I: 6, 11, 12, 15.
- Sonatina de Mozart o de Lefevre.
- Chantslave de Barat.
- Four short pieces de Fergusón.

2n Curs

- Passage studies de Thurston, book II: 1, 2, 3, 6, 8, 11, 12, 14, 15.
- Concert núm. 3 de Stamitz.
- Concert de Rimsky-Korsakov.
- Cinc bagatelles de G. Finzi.

3er Curs

- Forty studies de C. Rose: 1, 6, 7, 9, 11, 12, 14, 16, 19.
- Concert en Sib major de J. Stamitz.
- Phantasiestücke de Gade.
- Duo concertant de D. Milhaud.
- Concertino de Weber.

4t Curs

- Forty studies de C. Rose: 21, 23, 25, 27, 28, 31, 34, 36 i 38.
- Concert en Mib major de Krommer.
- Concertino de Weber.

- Danse preludes de Lutoslawski o Sonata de Saint-Saëns.

5é Curs

- 15 estudis de Bach: 1. 6. 11.
- 12 estudis moderns de Giampieri: 1, 3. 5, 6. 9, 11
- Concert de Mercadante.
- Adagi i tarantel·la de Cavallini.
- Només de concours de Messenger.

6é Curs

- Hommagesà.....: Bach, Weber, Bartok, Kodaly, Falla, Strauss i Kachaturian
- Sis suites de Bach: Preludi 1a suit de Bach, Preludi 2a suit de Bach.
- Concerte op. 1 de Crusell o Sonata de Devienne.
- Sonata nº2 de Brahms o Phantasiestücke de Schumann.
- Sonata de Poulenc.

Nota: *Es valorarà la interpretació de memòria.*

Límit de permanència

El límit de permanència en els ensenyaments professionals de música serà de huit anys. L'alumnat no podrà romandre més de dos anys en el mateix curs, excepte en 6é curs, fins a completar el límit de permanència.

Activitats

Pròpies

Realització d'audicions-concerts, a càrrec de tot el alumnat de l'assignatura, mostrant el que han treballat durant els diferents períodes del curs. Les dates podran coincidir amb les diferents avaluacions de cada trimestre.

Complementàries

Col·laboració en les audicions-concert amb les diferents activitats del centre en les que es requereisca la seua participació.

Materials bibliogràfics:

1r curs

- Escola del mecanisme 1ª part de J. Lancelot.
- 33 estudis bastant fàcils de J. Lancelot, vols.I i 2
- Passage studies de F. Thurston, vol. 1
- Sonatina de Mozart o Sonata nº2 de Lefevre.
- Chant Slave de J. Ed. Barat
- Six studies in English Folksong de R. Vaughan-Williams o Four short pieces, op.6 de Ferguson.
- Petit concert de Darius Milhaud

Suport:

- Mètode complet per a clarinet d'H. Klosé, Págs. 99 a 111
- Concertino en Fa M de Stamitz
- Vals trist, op. 35 de Glière
- Canzonetta de Pierné

- Piece de Pierné

2º curs

- Mètode complet per a clarinet de A. Romero, vol. 3; pags. 4 a 34
- Mètode complet per a clarinet d'H. Klosé, Págs. 178 a 190
- Passage studies de F. Thurston, vol. 2
- Concerte nº 3 de C. Stamitz
- Concert de N. Rimsky-Korsakov
- Cinc Bagatelles op.23 de G.Finzi.

Suport:

- Mètode complet per a clarinet de A. Romero, vol. 2; pags. 91 a 118
- 12 exercicis recreatius d'H. Baermann
- Sonata de B. Wanhall
- Set variacions op.33 de C. M. Von Weber.
- Concertino in Bb de G. Donizetti.

3r curs

- 416 estudis diaris progressius de F. Kroepsch, vol 1
- Mètode complet per a clarinet de A. Romero, vol. 3; pags. 34 a 58
- 40 Studies de C. Rose; vol. 1
- Concert en Si b de J. Stamitz
- Phantasiestücke de N. W. Gade o Concertino de Weber.
- Duo concertant de D. Milhaud

Suport:

- 22 estudis progressius per a clarinet de Gámbaro.

4º curs

- 416 estudis diaris progressius de F. Kroepsch, vol. 1 i 3.

- 40 Studies de C. Rose, vol. 2.
- Concert en La meua b Major, op.36, de F. Krommer
- Phantasiestücke per a clarinet i piano de R. Schumann o Concertino de Weber.
- Sonata per a clarinet i piano de C. Saint-Saens
- Danse Preludes de W. Lutoslawski o Sonatina de M. Arnoldo Lied de Berio.

Suport:

- 48 Estudis de A. Uhl, vol. 1
- 12 caprichos de G. Gambaro

5º curs.

- Mètode complet per a clarinet de A. Romero, vol.2; pags. 77 a 90
- 416 estudis diaris progressius de F. Kroepsch, vol. 2.
- 15 estudis de J. S. Bach
- 12 estudis moderns de A. Giampieri.
- Concert de G.S. Mercadante
- Concerte nº 1 de C. M. von Weber o Adagio y Tarantella de E.

Cavallini

- Self-Parafraisis de X. Montsalvatge o Lied de Berio o Només de concours de Messenger.

6º curs.

- Arpegis tècnics de R. Stark, vols. 1 i 2 op. 52
- 416 estudis diaris progressius de F. Kroepsch, vol.4
- Hommages a ... de BelaKovacs
- Sis Suites de J. S. Bach (Ed Alphonse Leduc).
- Concert op. 1 de B. Crusell o Sonata nº1 de Devienne.

- Sonata per a clarinet i piano n° 1 de J. Brahms.
- Sonata per a clarinet i piano n° 2 de J. Brahms.
- Sonata per a clarinet i piano de F. Poulenc.
- Sonatina de Malcom Arnold.
- Concert de Mercadante.
- Mutacions lumíniques de J. M. Morals.
- Solos d'orquestra.

NOTA: En tots els cursos, el material i els recursos didàctics a emprar per a la consecució de tots els objectius, serà el que el professor crega més idoni.